

inte rymmes i mänskliga ord. Den skall tala i preludium och postludium och tjäna gudstjänsten, verka i förkunnelsen och ge vingar åt själens aning. Den är som en budbärare från den eviga världen."

Dessa ord av vår kyrkas primas borde stå inristade på varje kyrkorgel i vårt land till maning och uppmuntran för organisten i hans mångskiftande och rika men ej alltid lika tacksamma gärning.

Waldemar Åblén.

Körarbete 1951

Det gångna året kan väl icke peka på några sensationella händelser, vad beträffar kyrkokörernas arbete. Man skulle förr kunna tala om ett återhämtningens år efter de stora rikskyrkosångshögtiderna i Lund och Uppsala, som ägde rum under 1950. Detta skall dock ej tydas som om kyrkokörernas arbete legat nere. Det är de stora evenemangen, som kanske saknas. Däremot ha såväl ett flertal stiftshögtider som enskilda körs framträdanden visat, att arbetet fortsatt och att kyrkokörernas insats i det konsertanta livet varit av betydelse.

Betydelsefullast torde vara den insats, som kyrkokörerna göra i det gudstjänstliga livet. Man torde nog nu med skäl kunna påstå, att en helt ny inställning till denna uppgift är för handen. Tidigare var det de uppsjungningar av hymner, som skedde efter tron eller möjligen efter predikan, som ansågs vara det viktigaste. Det finns ingen anledning sticka under stol med, att många körsångare tidigare lämnade kyrkan och gudstjänsten, så fort hymnerna sjungits. Det kanske förekommer ännu, men det vanligaste är nu, att körens medlemmar stannar till gudstjänstens slut och därvid icke blott tjänstgör som hymnkör utan även som koralkör. Att detta är fallet i de större kyrkorna och på de större platserna är kanske självklart. Ofta nog utgår arvode till körmedlemmarna för att de även skola leda psalmsången. Kanske värdefullare är, att i de mindre kyrkorna, på landsbygden, där intet arvode förekommer, där deltagandet i körens arbete är helt oavlönat, samma inställning till kvarstannandet efter uppsjungningen av hymnerna förefinnes. Och härigenom har den liturgiska delen av gudstjänsten berikats. Även om tjänstgörande präst icke är sjungande liturg får denna del av gudstjänsten en vacker utformning tack vare körens medverkan. De båda mässböckerna äro väl utnyttjade, i synnerhet den första delen. Den andra delen börjar dock även den komma alltmera till heders.

Tack vare den nya kyrkomusikerstadgan har kyrkomusikerna på helt

annat sätt än tidigare fått till uppgift att öva och leda kyrkokör. Landsbygdens kyrkomusiker har härvid mången gång ställts inför mycket stora svårigheter, svårigheter att rekrytera en kör ur en befolkning, som kanske blott uppgår till ett par hundratal. Där detta lyckas, och flera exempel givas därpå, är kyrkomusikern att gratulera. Som exempel kan nämnas ett par församlingar, där invånarantalet uppgår, i den ena till c:a 250 och där kören håller sig till 25, tiondelen av befolkningen tillhör kören!, i den andra är befolkningstalet ännu lägre, c:a 175, 16 medlemmar finnas i kyrkokören. För var och en, som själv försökt att hålla samman en kör, framstår ovanstående exempel som något hart när otroligt. Dessa körer ha dock ägt bestånd en lång följd av år.

Det gives dock exempel på, att försöken att bilda en blandad kör misslyckats. Man har då två utvägar att välja på: den ena att bilda en damkör, den andra att bilda barnkör. Båda vägarna anlitas, och båda är goda utvägar. Där damkören bildas, är det ofta en ort, där manskör finnes. Och manskörsmedlemmarna äro ofta ganska ovilliga att ställa sig i blandad kör. Det är icke endast rena landsbygden, som råkar ut för denna svårighet, exempel givas på ganska stora samhällen, där damkören varit den enda möjligheten att bilda en kör av vuxna för kyrkans sång. Damkörerna ha tidigare haft vissa svårigheter, när det gällt hymnmaterialet. Det har funnits ganska litet att välja på. En bättring är på väg att inträda. Åtminstone ett musikförlag har lovat att under 1952 komma med en fullständig förteckning på vad detta förlag har att bjuda på i hymnväg för damkör. Att damkörerna vid kommande kyrkosångshögtider böra beredas ett rum för separata uppträdanden är kanske något, som kan stimulera.

Den andra formen, som stod till buds, var barnkören. Längre ha dessa bildats och fått arbeta utan hjälp eller tillsyn från några ansvarigas sida. Det står dock klart, att kyrkan här har fått ett utomordentligt tillskott, som på allt sätt skall understödjas och skyddas. Så håller också på att ske. I varje stift så gott som finnes en barnkörsektion, som på olika sätt söker stödja och stimulera. Bl. a. kan visas på de kyrkliga barnsångshögtider, som t. ex. i Stockholm och inom Västerås stift anordnats. Här kan man tala om en samling av kanske icke ännu färdiga elitkörer, dock sådana som sträva att nå detta mål. Därför har programmen vid dessa högtider varit av hög klass. Högtiderna äro icke på något sätt att likna vid de barnsångarting, som tid efter annan anordnas, och som knappast kunna sägas ge vare sig konstnärliga eller andra resultat. Möjligen det, att barnen haft en rolig utflykt. Som exempel på vad som sjunges kan anföras det program, som skall sjungas i Västerås innevarande år i maj: 1) Morgonens rodnad, gammalkyrklig. Unison. 2) Ett barn är fött (arr. Norrman) Unison m. fioler o. 3-stg. bl. kör). 3) Kyrie av H. Hammarström (3-stg.). 4) Till himmelen uppfaren av W. Söderholm (3-stg.). 5) Det spirar i Guds örtagård, arr. O. Lindberg (2-stg.). 6) Pingsthymn av

J. S. Bach (Unison). 7) Skapa i mig Gud ett rent hjärta av J. N. Krebs (3-stg. bl. k.). 8) På Gud och ej på eget råd av S. Gastorius (3-stg.). 9) Förtröstan av Händel (3-stg. m. orkester). 10) Fröjdens Herren alla länder av J. J. Weiland (Un. m. fioler och orgel). Där 3-stg. bl. kör förekommer sjunges barytonstämman av körledarna.

Kyrkokörernas arbete under det gångna året har som tidigare omnämnts i allmänhet bestått i mindre högtider. Bland sådana, som i detta sammanhang bör omnämnas, står kanske Växjö stifts kyrkosångsförbunds 25-årsjubileum i Jönköping i början av november. En stilfull högtid vad såväl program som utförande beträffar. Stockholmskörernas medverkan vid SAOK:s 50-årsjubileum är ett annat evenemang, man gärna har i minnet. Runt om i landet ha enskilda körer framträtt med stora verk, såsom Bachs Johannespassion, Matteuspassionen, Juloratoriet. Verk av Buxtehude, Schütz m. fl. äldre mästare ha också förekommit. Den nyare och nyaste vokalmusiken har även varit rikligt företrädd. Här kanske det i första hand är de mindre verken, hymner för gudstjänstligt bruk, som starkast faller i ögonen. Skola några kompositörsnamn nämnas, blir detta en hel lång rad från Otto Olsson (vars Te Deum uppfördes vid SAOK:s 50-årsjubileum), David Wikander med många nya strålande kompositioner, Ivar Widéen, vars minne ägnats hela konserter, särskilt i Västergötland och Göteborg, över till yngre komponister såsom Gottfrid Berg, Gunnar Thyrestam, Daniel Olson, W. Söderholm, W. Åhlén m. fl. fram till de allra yngsta, såsom Gustaf Bjarnegård. Sammanhängande med körernas större förståelse för den liturgiska delen av gudstjänsten har kommit, att den polyfona stilen alltmer undantränger den homofona. Kyrkokören av idag har större förståelse, ja, rent av kärlek för det förra slagets musik.

Kyrkokörernas antal fortsätter att öka. I dag kan i runt tal 18000 körmedlemmar sägas vara anslutna till Sveriges kyrkosångsförbund, säkerligen arbeta flera hundra barnkörer i kyrkans tjänst, ett icke oväsentligt antal damkörer medverka i gudstjänsterna. Den utveckling av kyrkokörväsendet, som de senaste årtiondena fått bevittna, är något, som icke på något sätt synes stagnera. Lägges härtill, att körkulturen även den går stadigt framåt i alla avseenden, (studiearbetet inom körerne är här något, som kommer att få allt mer betydelse), synes framtiden ljus och löftesrik.

Viktigt är, att de, som på något sätt hava inflytande och makt, ställa detta inflytande och denna makt till hjälp, när det gäller anslag från stat och kyrka och församling. Mycket arbete göres frivilligt och utan lön. Ofta är det känslan av en förmån att få deltaga i sången till Guds ära, som förmår den enskilde körledaren och körmedlemmen att offra tid och pengar för att nå goda resultat. Men detta arbete behöver ändock stödjas, icke blott med uppskattning och erkännande utan även med pekuniärt stöd. Körledarkurser, studiematerial, noter, kyrkosångshögtider kräva av

den enskilde för stora ekonomiska uppoffringar, om icke de ovannämnda genom anslag eliminera åtminstone det mesta.

Stockholm den 8 januari 1952.

Enligt uppdrag:

Sten L. Carlsson.

Kyrklig skrud och prydnad 1951

Diskussionen om kyrkokonstens förhållande till gudstjänstliv och kristet idéinnehåll har gått vidare under året 1951. Till något verkligt samförstånd har man dock icke nått fram. Under tiden skapas ny kyrkokonst och gamla kyrkor och äldre kyrkoinventarier restaureras. I maj 1951 invigdes i Örgryte nya kyrka i Göteborg en ny altarprydnad i form av ett altarskåp med målningar i flyglar och mittparti. Mästaren är Thor Fagerkvist, som här givit prov på högklassig konst, vilken tillika kan betecknas som kristen och kyrklig. Fagerkvist har låtit sitt verk bli förkunnelse, då motivkretsen ansluter sig till kyrkoårets kretslopp och därigenom blir en tolkning i bild av inkarnationen, återlösningen och den fortskridande gudsgärningen i kyrkan. Här har problemet om konsten och dess samband med kristen tro och gudstjänstlivet lösts på ett högst tillfredsställande sätt.

Under våren utställdes på Historiska Museet kartongerna till Bo Beskows glasmålningar i Skara domkyrka jämte några slutförda detaljer av det omfattande arbetet. Den som besinnar den stora uppgift konstnären påtagit sig, måste beundra det sätt, på vilket företaget genomförts. Vad Bo Beskow här givit är modern konst i bästa mening, som samtidigt fyller sin funktion inom förkunnelsens och liturgiens ram, då ämneskretsen omfattar centrala motiv i den bibliska uppenbarelsevärld. Med sin utsmyckning av Skaradömens fönster gör Bo Beskow en högst betydande insats i nutida svensk kyrkokonst.

En annan av Historiska museets tillfälliga utställningar gav även den liturgiskt och konsthistoriskt intresserade rikt utbyte. Från museets eget förråd och från samlingar på andra håll i landet hade praktiskt taget allt vad vi ha kvar av medeltida relikier och "helgedomakar" förts samman. Utställningen gav en synnerligen god bild av en sida hos medeltidens svenska fromhetsliv och belyste instruktivt de konstformer, som vuxit fram ur kravet på att bevara relikerna och göra dem tillgängliga i kulten.

Klyftan mellan de strävanden, som möta oss i den senmedeltida katholicismens sätt att skapa miljö kring och synliga uttryck för liturgiens innehåll, och å andra sidan vissa moderna arkitekters strävan att inrama nu-